

LENA MARANDER-EKLUND

Budkavlen ur ett helikopterperspektiv – faser, teman och texttyper

Inledning

Det har i år gått hela 100 år sedan första numret av tidskriften *Budkavlen* utkom. Detta föranleder oss verksamma etnologer och folklorister att blicka tillbaka och se vilka förändringar tidskriften genomgått. Tidskriften är och har varit ett centralt språkrör för etnologi och folkloristik vid Åbo Akademi. Men under tiden har dess komposition förändrats. I detta bidrag kommer jag att studera vad just tiden gjort åt tidskriften. Jag kommer att skärskåda vilka typer av texter som ingått i *Budkavlen* under årens lopp och också att se på vilka typer av teman som behandlats i texterna. Detta gör jag med utgångspunkt i tidskriftens innehållsförteckningar genom att anlägga ett helikopterperspektiv på dem. Mitt fokus är alltså på texttyper och teman såsom dessa kommer till uttryck i tidskriftens innehållsförteckningar över tid. Med tema avses här ett genomgående ämne eller huvudsakligt innehåll.

Nyckelord: *Budkavlen*, vetenskapshistoria, tidskrift, etnologi och folkloristik

Går det att urskilja specifika faser i *Budkavlens* 100-åriga levnadsöde? I denna artikel¹ går jag inte in på hur artiklarna och de övriga texterna har författats, det vill säga vilka vetenskapliga ideal och vilken vetenskaplig praxis som framträder i dem. Artikeln är heller ingen personlig reflektion av utgivningsarbetet. Mitt bidrag är således annorlunda än både Anna-Maria Åströms och Sonja Hagelstams som handlar om personliga minnen. Det är också olikt Fredrik Nilssons bidrag som fokuserar på ett nummer av tidskriften. Mitt mål är istället att ge en överblick av tidskriften.

Jag lägger som sagt fokus på texttyper och teman. Eftersom både folkminnesforskare/folklorister och folklivsforskare/etnologer publicerat sig i *Budkavlen* kommer jag också att diskutera relationen mellan dessa två discipliner. Var sätts tyngdpunkten under de olika decennierna och har det alltid varit uppenbart om en artikel är skriven av en etnolog eller en folklorist? För att kunna göra detta behöver jag stödja mig på något slag av definition av ämnena – något som naturligtvis förändrats under de 100 år som gått. Jag diskuterar detta i texten nedan. Eftersom *Budkavlen* haft relativt få redaktörer kommer jag också att i viss utsträckning studera hur dessa avspeglar sig på tidskriftens utformning och innehåll. Här handlar det snarare om generationsskiften än enbart personliga insatser. I förlängningen innebär det huruvida innehållsförteckningarna kan säga något om målgrupp eller läsare.

Metodologiskt har jag gått till väga så att jag utgått från tidskriftens innehållsförteckningar och jag har inte gått till själva texterna/artiklarna. Jag gör en kulturanalytisk läsning² av innehållsförteckningarna och försöker identifiera olika faser, som ett uttryck för tidlig förändring gällande teman. Vilka mönster träder fram i läsningen av dem? Hur redaktörerna tänkt kan framgå i protokoll eller promemorior men det går jag inte in på i denna artikel. Jag intresserar mig endast för effekterna av förändringen så som de blir uppenbara i själva innehållsförteckningen av tidskriften samt tidskriftens grafiska utseende samt i viss grad det redaktionella arbetets tekniska karaktär. Jag har även nyttjat de tre publicerade register³ över *Budkavlen* som sammanställts under årens lopp. Jag lägger

som sagt ett helikopterperspektiv på analysen av tidskriften vilket betyder att jag ser på den utifrån (eller egentligen uppifrån) för att få fram centrala och övergripande drag i form av en exposé över den. Helikopterperspektivet antar jag för att kunna behandla 100 år av utgivning i en artikel⁴. I förlängningen innebär det att texten ohjälpligt blir aningen ytlig och jag kan inte alltid ge förklaringar till de förändringar som skett. Jag har varit engagerad i *Budkavlens* redaktionella arbete på ett eller annat sätt sedan år 1998, men tar inte fram egna erfarenheter av arbetet med tidskriften. Samtidigt är det svårt att inte låta texten färgas av minnet av det redaktionella arbetet.

Orvar Löfgren talar om de faser som var aktuella när etnologin som ämne i Sverige växte fram och utvecklades vid Lunds universitet. Han utgår från tre metaforer för faserna i en disciplin: Fågel Fenix, doktor Faust och Narcissus. Fågel Fenix föds ur askan av något gammalt och fasen kännetecknas av en iver att få sätta igång något nytt – en slags pionjärande. Den fas, som representeras av metaforen doktor Faust, innebär ett handfast och systematiskt arbete med att ordna upp och dra gränser. De ursprungliga ambitionerna och den därpå följande ordningen kan leda till spänningar och också till en viss leda. Då framträder Narcissus som söker mål och mening med tillvaron och verksamheten kan komma att övergå i ett tillbakablickande och navelskåderi. I Löfgrens analys framträder Fenix hos de första entusiasterna, Faust i ämnets etableringsfas och Narcissus då blickarna vänds bakåt (Löfgren 1988:144–145). I min uppfattning av de faser som utgivningen av *Budkavlen* uppvisar har jag i viss mån inspirerats av Löfgrens text. Intressant är förstås inte bara att se till förändring och trender utan också på kontinuitet. Vad är sådant i utgivningen av tidskriften som inte förändrats under tidskriftens 100 år?

Vid genomgången av tidskriftens utgivning har jag kunnat identifiera följande faser: 1) Pionjärfasen 2) Konsolideringsfasen 3) Retrospektionsfasen 4) Omstartsfasen 5) Formaliserings- och tematiseringsfasen och 6) Internationaliseringsfasen. Jag strukturerar min artikel med utgångspunkt i dessa faser.

Pionjärfasen 1922–1939: ett nationellt uppdrag

K. Rob. V. Wikman (1886–1975) var en relativt ung forskare då han åtog sig uppdraget att bli *Budkavlens* första huvudredaktör (1922–1929). Wikman fungerade som lärare vid Svenska folkakademien i Malm på 1920-talet och arbetade samtidigt med utgivandet av *Finlands svenska folkdiktning*. År 1927 blev han föreståndare för Institutet för nordisk etnologi (INE) vid Åbo Akademi, och efter sin disputation år 1937 fungerade han som docent och professor i sociologi (1942–1955) vid Åbo Akademi (*Uppslagsverket Finland*: Wikman). Wikman var således både etnolog och sociolog (Larsson & Suolinna 2008).

I förordet till det allra första numret från 1922 presenterar Wikman målet med tidskriften (se Nilsson i denna volym). Det framgår att *Budkavlen* riktas till den svenska folklivsforskningens utövare, gynnare och vänner. *Budkavlen* omnämns fylla en lucka då tidskriften *Hembygden* upphört att utkomma. I ett register för *Hembygden* (1910–1918) sammanställt av Alfhild Forslin skriver hon om tillblivelsen av *Budkavlen*. Gabriel Nikander innehade sedan 1921 professuren i nordisk kulturhistoria och folklivsforskning vid Åbo Akademi. Hans stora intresse för allmogekultur och ambitionen att förmedla denna tillbaka till bygderna var orsaken till att *Budkavlen* började utges (Forslin 1981:38). Den ursprungliga tanken med *Budkavlen* var således att fungera som förbindelseänk, en stafettpinne eller budbärare, mellan forskarna på ”den svenska folkkunskapens vidsträckta, delvis ännu jungfruliga områden” och den talrika allmänhet som intresserade sig för ”svenskt folkliv och svensk bygd i vårt land” (Wikman 1922/1:1). Det här förklarar även tidskriftens namn – att fungera som budkavle. I förordet uppmanas även allmänheten ”medan det ännu är tid” att tillvarata ”folkminnen i dikt och sed, de andliga såväl som de materiella alstren av svensk folkkultur i Finland” (Ibid). På så sätt kunde gemene man bidra till att ge näring åt svenskheten. Föreningen Brage⁵ och dess sektion för folklivsforskning uppfattade utgivandet av *Budkavlen* som ett sätt att realisera denna tanke. Wikman var känd för sin relativt radikala svensknationella hållning och hade förespråkat en modell

där det svenska och det finska inte skulle sammanblandas (Wikman 1914). Förutom intresset för svenskheten framkommer här att det brådskade med insamlingen. Detta har kallats för ”brandkårsmentalitet” – etnologer och folklorister skulle skynda sig att ta vara på kulturella fenomen som antogs försvinna (jfr Isacson & Silvén 2006:155).

Wikman poängterar att samlingsverksamheten var betydelsefull för bygdeforskaren. Det var alltså fråga om ett slags amatörinsamlande som bedrevs av personer med intresse för ”folkstammens dyrbaraste arvegods” i form av folkminnen (jfr Ekrem 2014:94). Wikman underströk också att bygdeforskaren behövde förvärva kunskaper i insamlandets konst (Wikman 1922:1). För att bereda mark för växelverkan mellan forsknings- och samlingsverksamheten började *Budkavlen* utkomma. *Budkavlen* byggde inledningsvis på närheten mellan forskarna och allmänheten, mer specifikt allmogen.

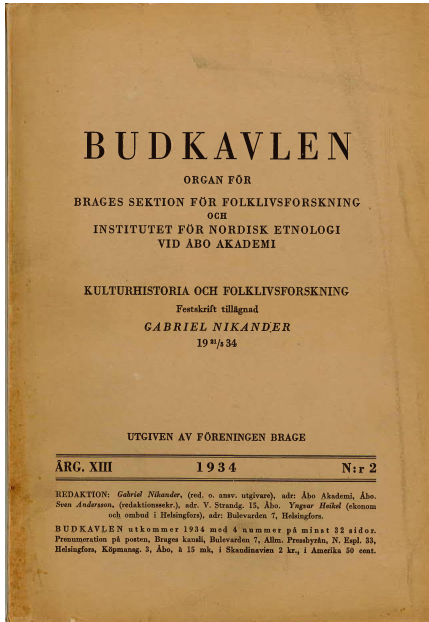
Budkavlen utkom med fyra nummer om året från utgivningens början fram till år 1947⁶. De allra första årgångarna innehöll följande texttyper: uppsatser, materialsamlingar och fältforskningar, meddelanden från Svenska litteratursällskapets folkloristiska arkiv, dödsrunor, bokanmälningar, redovisning av Brages verksamhet samt redaktionella meddelanden. Uppsatserna är det vi idag skulle kalla för artiklar. Under 1920-talet är uppsatsernas antal fyra till åtta per år. Författarna är till stor del kända upptecknare och forskare såsom Yngvar Heikel, V.E.V. Wessman, K.Rob.V.Wikman, Otto Andersson, Anders Allardt, Valter Forsblom, Gabriel Nikander, Jakob Tegengren, Gunnar Landtman och Greta Dahlström. Även några aningen mindre kända namn har skrivit bidrag, men också till exempel Nils Lithberg från Sverige.

En genomgång av uppsatsrubrikerna under 1920-talet (1922–1929) visar på en mångfald av teman. Det är folkdans, folktro, säljakt, folksaga, ölbrygd, sägner, fornnordisk mytologi, byggnadstyper, råsegel, dräktskick, folksedsforskning, instrument, spelmän, bomärken, marknader, lysningspresenters, brudkronor och båtleder. Även några personporträtt och diskussioner kring nyetablerade museer

ingick. Temana är relativt enkla att definiera som antingen folklivs-forskning/etnologi eller folkminnesforskning/folkloristik. Den tidiga folkloristiken studerade till en början den andliga kulturen med fokus på folktro, folkdikt och folklig sed (Wolf-Knuts 1983). Alla folkloristiska uppsatser går under någon av dessa centrala genrekategorier. De folkloristiska artiklarna är aningen fler till antalet än de etnologiska och utgår från folkloristiska genrer. Den tidiga etnologin i sin tur studerade materiell och social kultur på antikvarisk, språklig, regional och kulturhistorisk grund (Storå 1990). Då handlade det om att dokumentera ett försvinnande allmoge-samhälles livsformer och kulturmönster såsom bland annat säljakt, båtleder, byggnadstyper (jfr Gustavsson 2014). Temana i uppsatserna relaterar sålunda mycket väl till disciplinernas dåvarande inriktningar.

Under *Budkavlens* tidiga utgivning presenteras även dokumentation i fält rikligt i form av materialsamlingar och beskrivningar av fältforskning. I det första numret presenteras 17 stycken kortare notiser om allt från talkoarbete, seder och bruk i samband med slakt, offerstenar, vidskepelse, bröllop och barnlekar. Bland de som lämnat dessa observationer återfinns kända insamlare såsom Otto Andersson, K.Rob.V. Wikman och V.E.V. Wessman men också amatörinsamlare. Under denna rubrik ”Kortare notiser” framkommer också ”smärre meddelanden” som är materialpresentationer i mindre omfattning. Dessa meddelanden kan ses som uppgifter från fältet, från ”folket”. Riktningen här var från allmogen (nerifrån) till allmänheten (upp). I det allra första numret förekommer meddelanden från Svenska litteratursällskapets folkloristiska arkiv, dödsrunor, meddelanden om Brages verksamhet och bokanmälningar. Denna ymnighet fortsätter under hela 1920-talet. Från och med 1926 har ”smärre bidrag” fått en egen rubrik med bidrag på en eller två sidor där bland annat gratulationsverser, offer vid badning, kyrkofrid, kvinnors klädedräkt, nidvisa om bröllop presenteras.

I upplagan från 1926 ingår också ett sakregister för de fem första numren. Sakregistret är detaljerat på samma vis som de register som finns i *Finlands svenska folkdiktning*. Här kan man till exempel

Budkavlen 1934:2. Redaktör Gabriel Nikander.

slå upp ”Bada – ej i blommande vatten (EN, PA) II:51”. Läsaren kan slå upp var det i *Budkavlen* omnämns folktröföreställningar kring – i detta fall – badande upptecknade på två orter: Ekenäs och Pargas. I ett förord framkommer att *Budkavlen* sägs omhulda traditionen att ”samla och vårda det folkliga kulturarvet” för att på så sätt ge en ”större blick för kulturens sammanhang” för dem ”som förenas av den svenska odlingens band” (Bk 1926:130). Det nationella framom det vetenskapliga uppdraget är således uppenbart. I *Budkavlen* 1928 presenteras⁷ det nyupprättade Institutet för nordisk etnologi, INE. *Budkavlens* nummer 1929:3 innehåller uppsatser tillägnade Otto Andersson, då professor i musikvetenskap och folkdiktsforskning vid Åbo Akademi, på hans 50-årsdag. Uppsatserna är författade av inhemska och svenska forskare med tonvikt på folkmusikforskning.

Under 1930-talets början sker inga stora förändringar utan texttyperna uppsatser, materialsamlingar och smärre bidrag samt vissa meddelanden från bland annat Föreningen Brage ingår i tidskrif-

ten. *Budkavlen* har en ny redaktör i Gabriel Nikander. Han intresserade sig för folklivets ekonomiska, sociala och rättsliga aspekter, folksederna, böndernas och fiskarnas existensvillkor, näringar, sjöfart, handel, hantverk och hemslöjd, kulturgeografi och bebyggelse, byliv och byggnadsskick, stads-, bruks- och herrgårdskultur. Under åren 1908–1916 insamlade han ett stort etnografiskt och folkloristiskt material för Svenska litteratursällskapet (*Uppslagsverket Finland*: Nikander). Mellan åren 1932 till 1937 hade Nikander hjälp av Sven Andersson i det redaktionella arbetet.

De teman som uppsatserna handlade om under 1930-talets början är ganska långt desamma som under 1920-talet. Fortfarande handlar uppsatserna om enskilda konkreta företeelser såsom främst om sälfångst, fiske, dräktskick, bodar, olika typer av föremål (bland annat åldermansstavar, skärör), fartygsbygge, skotillverkning, ungdomsliv, bröllopsgratulationer, folkvisor, folkmål, magiska föreställningar, omen, folkdans och ramsor. Andelen etnologiska uppsatser överväger under tiden 1930–1936 och uppsatserna kan sägas representera folklivsforskning med fokus på allmogeliv eller folkminnesforskning med fokus på några av folklorens genrer. Otto Anderssons artiklar om *Kalevala* sticker ut bland artiklarna då de har en jämförande ansats. Även vissa personporträtt ingår i uppsatserna. Antalet uppsatser under denna tid varierar från fyra till 12 per årgång. Författarna är både inhemska och svenska. Återkommande författare är Sven Andersson (bl.a. om jordbruksredskap och fiskemetoder), Otto Andersson, Alfhild Adolfsson (g. Forslin), K.Rob.V. Wikman, Yngvar Heikel med flera. I nummer 1933:1 ingår ett sakregister för årgångarna VII–XII. Efter detta uppgjordes inte längre denna typ av detaljerade sakregister. I nummer 1934:1 ingår en festskrift till Gabriel Nikander med anledning av hans 50-årsdag.

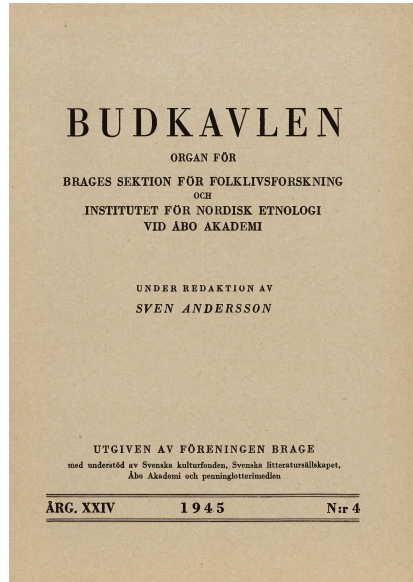
Under tiden 1930–1939 är mängden information om materialsamlingar och fältforskningar relativt jämn men betydligt mindre än under 1920-talet. Andelen smärre bidrag minskar dock markant. En rapport över Föreningen Brages verksamhet ingår i alla nummer. Utgivare för *Budkavlen* på 1930-talet var Föreningen Brage.

Budkavlen omtalas som organ för Föreningen Brages sektion för folklivsforskning och Institutet för nordisk etnologi vid Åbo Akademi.

Pionjärfasen höll i sig från 1922 till 1939 då antalet uppsatser markant minskade. Speciellt tydligt syns detta i andelen texter om materialsamling och fältforskning samt smärre bidrag och meddelanden. Den iver och pionjäranda som de tidigaste numren reflekterar – om att allt som berör det svenska i Finland ska samlas in och ges ut – har försvunnit. Följande fas, som jag valt att kalla konsolideringsfasen, kunde också benämnas konstitueringsfasen eftersom de inblandade då strävade till att legitimera verksamheten (jfr Brante 2003:135). Legitimeringen av utgivningen av *Budkavlen* är något som syns i de förord som speciellt K.Rob.V. Wikman författade och där han starkt betonade tidskriftens betydelse för det svenska i Finland. Tidskriften blev dock under senare delen av 1930-talet snarare ett vetenskapligt språkrör än något som skulle ge näring åt det svenska i Finland. 1930-talets slut kan på så vis sägas vara en brytpunkt i utformningen av *Budkavlen*. Innehållet blir mer koncentrerat, de korta notiserna är borta och uppsatserna längre. *Budkavlen* gick över i konsolideringsfasen. Samtidigt bör sägas att övergången till en ny fas inte var abrupt utan innebar snarare en glidning från iver till att hålla kontakten med den svenska hembygden till att *Budkavlen* blev en tidskrift som kommunicerade med vetenskapare.

Konsolideringsfasen 1940–1959: Vetenskapliggörandet av *Budkavlen*

År 1937 fick *Budkavlen* en ny huvudredaktör. Denna gång var det Sven Andersson, etnolog och marinhistoriker, som tog över stafett-pinnen. Han var intendent på Sjöhistoriska muséet, fil.lic. och fick professorstitel år 1970. (*Uppslagsverket Finland*: Sven Andersson). Han kom att vara *Budkavlens* chefredaktör fram till år 1970 – i hela 33 år. Under 1940-talet var dock K.Rob.V. Wikman tillfällig redaktör för några nummer (1941 och 1942). Under Anderssons alla första år som huvudredaktör inträffar inga stora förändringar,

Budkavlen 1945:4. Redaktör
Sven Andersson.

varken i innehåll eller utseende, utan förändringarna sker så småningom.

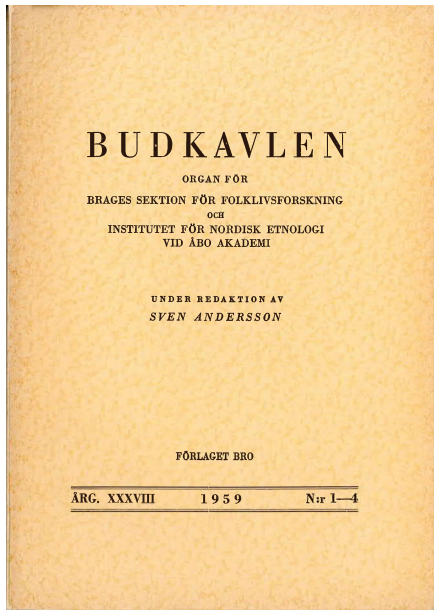
Under 1940-talets början blir innehållsförteckningarna allt kortare. Uppsatsernas antal är för det mesta fyra per årgång under åren 1940–1943. Den fåtaliga mängden beror på pappersregleringen under krigstiden (Bk 1945/4:60). Fortfarande utkommer *Budkavlen* med fyra nummer om året. Exempelvis år 1940 handlar uppsatserna om en melodiinsamlare (Otto Andersson), om en sjömans grav (Svante Dahlström) och läderberedning i Karlebytrakten (Gabriel Nikander). Dessutom ingår två dödsrunor. Materialinsamlingarna representeras av två inlägg och dessutom finns en rapport om Föreningen Brages verksamhet och Brages urklippverk (numera pressarkiv). Däremot är antalet inlägg i kategorin ”Materialinsamlingar, fältforskning m.m.” 13 stycken år 1942. En ny textkategori år 1942 är ”litteratur” då recensioner av vetenskaplig litteratur börjar utgöra en del av innehållet. Årgången från 1944 är diger med elva uppsatser. Från och med 1945 är uppsatsernas antal nio till 12 per årgång. I *Budkavlen* årgång 1946 kan vi läsa om spelmannen Väi-

nämöinen (Otto Andersson), om vidskepelse i Pedersörebygden (Gabriel Nikander), om *Finlands svenska folkdiktning* (K.Rob.V. Wikman). I övriga nummer från 1940-talet återfinns uppsatser bland annat om spring- och tafattlekar (Max. Stejskal, Bk 1946) och julfredsutlysning (Gabriel Nikander, Bk 1947). Både etnologiska och folkloristiska teman förekommer följaktligen, här främst med fokus på folkliv i form av folkliga näringar och folkminnen i form av genrer såsom folkvisa och folksaga.

Uppsatsernas teman börjar också bli mera analytiska såsom i Otto Anderssons text om vem som diktade de finska fornsångerna (Bk 1944), Uno Harvas uppsats om huruvida sången om Sampo-rovet hade en urform (Bk 1944) och K.Rob.V. Wikmans uppsats om folkloristisk och etnologisk vetenskap i Finland (Bk 1944). Den sistnämnda visar att begreppen folkliv och folkminnen, åtminstone i detta sammanhang, övergivits till förmån för etnologi respektive folkloristik samt att skribenterna intresserade sig för själva vetenskaperna, inte bara för det kulturella stoffet. Fängslande är intresset för *Kalevala*, något som Otto Andersson inledde redan på 1930-talet (se Forslin 1955:102). Orsaken till Anderssons intresse för *Kalevala* kan inte utläsas ur innehållsförteckningarna. Det här tyder på att *Budkavlen* inte längre kan uppfattas som enbart ett nationellt projekt för att tillvarata svensk folkkultur i Finland. Även uppsatser av Uno Harva, vars forskarintresse berörde de finsk-ugriska folken, tyder på det. Samtidigt finns uppsatser i början av 1940-talet som mycket liknar de två tidigare decenniernas – om båt- och fiskeri, hantverk och julfriden. En relativt stor mängd av uppsatserna är etnologiska, etnografiska eller kulturhistoriska till sin karaktär. De folkloristiska artiklarna är inte många, men de förekommer. Ur innehållsförteckningarna kan jag inte utläsa orsaken till det fåtaliga antalet folkloristiska uppsatser. Under den senare delen av 1940-talet återfinns endast ett fåtal materialinsamlingar, redogörelser för fältforskning under en egen rubrik samt presentationer av Föreningen Brage och Brages urklippverk. Recensionernas antal ökar däremot. En flitig recensent är Greta Dahlström.

Under 1950-talet kan man skönja en förändring i innehållet. Till exempel i *Budkavlen* 1953 framöver anges texterna inte längre som uppsatser utan rubriken för texterna är rätt och slätt Innehåll. Antalet uppsatser är färre, fyra till fem per årgång trots att *Budkavlen* fortfarande utkommer med fyra nummer om året men nu i form av en årsbok. Ett nytt fenomen är att artiklar i vissa fall publiceras på engelska. I *Budkavlen* 1954 publicerade Otto Andersson två artiklar på engelska om brittiska folkliga instrument och om ballader på Orkney-öarna. Både innehållet och framställningssättet är sålunda internationellt. I årgång 1953 presenterar Greta Dahlström en internationell folkmusikkonferens. Nytt för årgång 1947 fram till 1959 är att *Budkavlen* utges på Förlaget Bro, som Otto Andersson grundade 1939 (Nyqvist 2007, Andersson 2018).

I *Budkavlen* 1955 ingår ett register uppgjort av Alfhild Forslin över de 35 första årgångarna av tidskriften. I detta framgår att de överlägset flitigaste skribenterna under hela denna period är Otto Andersson, Sven Andersson, Alfhild Forslin och V.E.W. Wessman (totalt 84 uppsatser och fältinsamlingar under åren 1922–1955). I slutet av 1950-talet ingår för första gången artiklar som behandlar traditionsprocesser och inte bara traditionen i sig. Ett exempel är Lars Huldéns artikel ”Modern traditionsbildning kring en fälsup” (Bk 1956). Intresset för traditionsbärarna och tillvaratagandet av traditionen framkommer också i Otto Anderssons uppsats ”A.P. Svensson som vissamlare” (Bk 1956) samt i Alfhild Forslins uppsats om Sveriges radios inspelningar av svensk folkmusik i Finland (Bk 1958). Intresset för folkminnen/folkloristik är relativt stort, eventuellt beroende av Otto Anderssons inflytande, vilket innebär att spökhistorier, folklig läkekonst och folkviseforskning behandlas (Bk 1957). *Budkavlen* 1959 är i sin helhet tillägnad föredrag från den 14:e nordiska folklivs- och folkminnesforskarmötet i Åbo hösten 1959 (utges 1961). Även här syns traditionsprocessen såsom i föredrag som ”Nyhetsspridare och traditionsbrytare” (Sigfrid Svensson), ”Omformninga av det gamle bondesamfunnet kring siste hundreårsskifte” (Olav Bø), ”Där havet isolerat och förenat” (Sven Andersson) och ”Musikens roll i bondekulturen förr och nu” (Otto

Budkavlen 1959:1-4. Redaktör
Sven Andersson.

Andersson). De nordiska länderna är välrepresenterade i listan på författare.

Materialinsamlingar och fältforskning förekommer ännu i början av 1950-talet, men inte som texter i gruppen ”smärre bidrag”. Från 1953 framöver påträffas inte längre materialinsamlingar och fältforskning. Detta kan hänga ihop med att arbetet med *Finlands svenska folkdiktning* på 1950-talet i stor utsträckning var slutfört. Men det kan också spegla en förändrad vetenskapssyn, nu med fokus på analys av empirin snarare än enbart presentation av den. Kopplingen till Föreningen Brage syns heller inte på samma sätt. På tidskriftens titelsida (t.ex. Bk 1952, Bk 1961-62) framgår att *Budkavlen* fortfarande är ett organ för Brages sektion för folklivsforskning men några rapporter från Föreningen Brage ingår inte i själva texterna.

Jag har med inspiration i Orvar Löfgrens (1988) analys av framväxten av ämnet etnologi kallat fasen 1940-1959 för konsolideringsfasen. Begreppet konsolidering är egentligen en teknisk term

och innebär att något tätnar och stelnar. I överförd betydelse avser konsolidering att ge stadga, befästa, trygga och ge fasthet åt något (SAOB 1937, 14:2157). Den första fasens iver och pionjäranda är borta och *Budkavlen* och den vetenskapssyn som tidskriften reflekterar har fått stabilitet. Nu står vetenskapen i fokus snarare än det traditionsmaterial som speglar det svenska i Finland. I slutet av perioden märks också en vetenskapssyn där traditionsprocessen ges utrymme. Både folklivs- och folkminnesforskningen ges plats i tidskriften. Fokus på vetenskapligheten och utvecklandet av samarbete märks också i publiceringen av konferensföredrag. *Budkavlen* har sin givna plats i det nordiska vetenskapssamfundet vilket skapar en känsla av trygghet (om konsolidering se Brante 2003:135).

Retrospektionsfasen 1960–1970

När 1960-talet gör entré syns inga dramatiska förändringar i *Budkavlens* utgivning förutom att *Budkavlen* inte längre utkommer med fyra nummer i året utan bara med en årlig volym. Försättningsvis var Sven Andersson redaktör. Det första numret, *Budkavlen* 1960, tillägnas K.Rob.V. Wikman på hans 75-årsdag. Nya namn såsom John Rosas, Ulrika Wolf, Bo Lönnqvist och Nils Storå börjar dyka upp bland skribenterna. Dubbelnummer där två årgångar slås ihop börjar förekomma. Så skedde åren 1961–1862, 1964–1965 och 1969–1970. Kvinnliga skribenter har funnits i hela *Budkavlens* historia om än få sådana. Under 1930–1950-talen var Alfhild Forslin en relativt flitig skribent. Nu på 1960- och 1970-talen ökar antalet kvinnliga skribenter och detta speglar också studenternas könsfördelning gällande universitetsstudier i allmänhet. Andelen kvinnliga studerade vid Åbo Akademi var under dess första årtionden ungefär en tredjedel. Under 1960-talet ökade antalet kvinnliga studerande för att bli en majoritet från år 1971 (Herberts 2018:293).

Budkavlen har nu utkommit i 40 år och ett visst tillbakablickande börjar skönjas. ”Den unga Gabriel Nikander” av John Gardberg (Bk 1961–1962) och ”Otto Andersson – idéernas man” av Alfhild Forslin (Bk 1969–1970), ”Otto Andersson, hans vetenskap och forsk-

ning” samt ”Sven Andersson” av K.Rob.V. Wikman (Bk 1963) är exempel på tillbakablickande artiklar. Forskarna som var unga och ivriga när *Budkavlen* började publiceras på 1920-talet har nu nått en aktningvärd ålder och hedras av sina medarbetare. Wikmans 80-årsdag uppmärksammas genom att årgångarna 1964–65 tillägnas honom med ett stort antal artiklar skrivna av både inhemska och nordiska kollegor. Otto Andersson, som genom åren varit otroligt produktiv i *Budkavle*-sammanhang, avled 1969 och artiklarna i *Budkavlen* 1969–1970 hyllar hans minne.

Övriga artiklar handlar fortfarande om visor, vissångerskor, visupptecknare å ena sidan och skeppshus, kläder, leksaker å andra sidan. Fortfarande är det synnerligen uppenbart vilka artiklar som skrivits av folkminnesforskare respektive folklivsforskare. En grov uppskattning ger vid handen att antalet artiklar skrivna av folkminnesforskare är aningen fler. Nytt i *Budkavlens* (1964–1965) utgivning är en begreppslig analys av begreppet kultur, skrivet av den danska museimannen Axel Steensberg.

Man kan fråga sig varför denna fas av retrospektion infinner sig mitt i *Budkavlens* utgivningshistoria. En möjlig förklaring är att de som startat tidskriften nu var endera ålderstigna eller avlidna. Det fanns alltså en orsak att blicka tillbaka och reflektera över det man åstadkommit. Vid denna tid inföll också ett generationsskifte. Otto Andersson var borta och hans efterträdare som professor i musikvetenskap och folkdiktsforskning, John Rosas, var förmodligen inte intresserad av arbetet med *Budkavlen*. Åtminstone har han inte lämnat speciellt många spår i *Budkavlens* utgivning. Likaså var Gabriel Nikander avliden. En annan möjlig orsak är att Sven Andersson, vars gärning i sammanhanget är beundransvärd, eventuellt tröttnade på uppdraget. Han var kanske väl länge redaktör för *Budkavlen* för att orka hålla tidskriften livskraftig och nydanande. Ur innehållsförteckningar och titelsidor framgår inte om Sven Andersson haft någon hjälparbetskraft. I praktiken kan detta förstås ha sett helt annorlunda ut men det går inte att utläsa ur tidskrifternas. Ett undantag är numret med föredragen från den 14:e nordiska konferensen (Bk 1959). Här framgår att Helmer Tegengren

redigerat tidskriften tillsammans med redaktör Sven Andersson. Under åren 1953–1971 var Helmer Tegengren professor i Nordisk kulturhistoria och folklivsforskning, men han var aldrig redaktör för *Budkavlen*. Genom att läsa innehållsförteckningar får jag tyvärr inte svar på frågan om varför det var så. En tredje möjlig orsak är att ämnena folkdiktsforskning och folklivsforskning nu stod inför ett byte av vetenskaplig inriktning. Ämnena benämnda som etnologi och folkloristik befinner sig i ett vardande.

Omstartsfasen 1970–1991

Från och med den årgång som utgavs år 1970 skedde många förändringar. Ny huvudredaktör var den då ännu inte installerade professorn i etnologi Nils Storå. Storå var från 1959 i olika repriser knuten till Åbo Akademi, där han 1972–1997 var professor i nordisk etnologi. Hans forskargärning har haft tonvikt på skärgårdens sedvänjor. Han har skrivit Kronobys historia 1865–1968 i två band och var redaktör för tidskriften *Budkavlen* 1971–1997 (*Uppslagsverket Finland*: Storå). Till sin hjälp hade han en eller ibland flera redaktionssekreterare. Inledningsvis var det Ulf Wasström och några år senare John Hackman, båda etnologer, som utförde uppgiften. I några nummer (åren 1980, 1984, 1989) fungerade Ulrika Wolf-Knuts, som då var lektor i folkloristik, som redaktionssekreterare. En annan förändring var att *Budkavlen* i början av 1970-talet fick ny layout. Pärmerna var blank och varje nummer hade en pärm i varierande färg. Utgivare var Kulturhistoriska institutionen (föregångare till ämnet etnologi) och Institutionen för folkdiktsforskning vid Åbo Akademi. Kopplingen till Föreningen Brage omnämns endast som att föreningen var grundare till tidskriften. Nu blåser nya vindar och *Budkavlen* befinner sig i en fas av omstart eller nystart, åtminstone gällande organisation och utformning. Från 1977 består *Budkavlens* layout av dubbelspaltig text – även detta en nyhet för att på så sätt likna andra motsvarande tidskrifter eller journaler.

Samtidigt ger en blick på innehållet en annan bild än tidigare. Fortfarande förekommer tillbakablickande artiklar om Sven Andersson

(Alfhild Forslin) och om Irja Sahlberg (Ragna Ahlbäck) (Bk 1971–1972). Andra artiklar handlar om fiske, den åländska stugan och herrgårdar. Även numret från 1974 är tillbakablickande då två av Helmer Tegengrens artiklar utges postumt och då Alfhild Forslins publikationer presenteras (Gun Herranen). I årgången från 1975 presenteras en minnesruna över K.Rob.V. Wikman (Nils Storå). I senare nummer under denna tidsperiod förekommer däremot inte många retrospektiva artiklar utan fokus blir alltmer på samtida etnologi. Numret från år 1973 är helt tillägnat den maritima etnologin och många nummer kom senare att handla om detta tema. Det kom sig av att både Nils Storå (åren 1970–1972) och John Hackman (1972–1975) var verksamma vid Sjöhistoriska institutet vid Åbo Akademi (då Sjöhistoriska museet).

Från och med nummer 1974 anges etnologiska och folkloristiska institutionerna som utgivare av *Budkavlen*. Benämningarna folklivs- och folkminnesforskning har fått träda tillbaka. Fokus ligger alltmer på samtida etnologi vilket innebär att det tillbakablickande greppet inte längre dominerar. Det här relaterar tidsmässigt väl till ämnenas förändrade inriktningar (Svensson 2002:68; Skott 2008:15–17). Fortfarande ges den maritima etnologin stor plats i *Budkavlen*, exempelvis artiklar om storbåten i Roslagen (Kerstin Berg) och om källor i båtforskning (Birger Törnroos) (Bk 1977–1978; Bk 1979). *Budkavlen* 1980 är ett folkloristiskt nummer med artiklar om folkmusikinsamlare (Ann-Mari Häggman), övergångsriter (Jürgen Schopp), räkneramsor (Carola Ekrem) och synen på finnar (Anne Bergman). *Budkavlen* 1984 handlar bland annat om julbockar (Anne Bergman), råttor och möss i folksagan (Jan-Öjvind Swahn) och språkgränser (Bo Lönnqvist). I dessa två nummer är det folkloristiska ämnet inte längre helt knutet till genrer utan handlar också om riter och identitetsuttryck i nutid (jfr Wolf-Knuts 1983). *Budkavlen* 1985 har fokus på folklig konstutövning. Från och 1985 anges det nyinstiftade Institutet för folklivsforskning⁸ som utgivare. Sedan volym 1986 finns engelska sammanfattningar av artiklarna i *Budkavlen*. Läsekretsen av *Budkavlen* antas bli mer internationell då det vid denna blir allt vanligare att en *summary* ingår i vetenskapliga tidskrifter. Under 1980-talet är antalet artiklar

fem till sju per volym. Antalet recensioner (anmälningar) är sex till sju per nummer.

Under Nils Storås ledning, under 1970- och 1980-talen, blev *Budkavlen* en alltmer genomtänkt tidskrift med överlagd utformning. Allt detta sker dock inte på en gång. Samtidigt träder ämnena etnologi och folkloristik och samtidsforskning fram på scenen. Enligt Margareta Hallberg, som studerat hur etnologin som ämne rört sig i ambitionen att gestalta verkligheten, utvecklades etnologin i Sverige på 1960-talet till ett brett humanistiskt ämne (Hallberg 2001:65, 129). Den så kallade nya etnologin tar form på 1980-talet då med fokus på tänkande och uppfattningar snarare än på ting (Ibid. 130). Härmed kom etnologin att bli mer lik folkloristiken. Denna utveckling syns inte med tydlighet i *Budkavlen* – åtminstone inte ännu. Ännu är det uppenbart vilka artiklar som är skrivna av etnologer och vilka av folklorister. Andelen etnologiska artiklar överväger tydligt under denna tid och de folkloristiska bidragen samlas (främst) i vissa få nummer som redigerades av Ulrika Wolf-Knuts. Orsakerna till detta finns inte att finna i innehållsförteckningarna.

Formaliserings- och tematiseringsfasen 1992–2017

Nils Storås var professor fram till år 1997 då han avgick med pension. Men redan innan han avslutade sin karriär lämnade han över ansvaret för *Budkavlen* till sina medarbetare. Storås nämns inte längre som huvudredaktör, men någon annan person får inte heller denna uppgift. I stället har varje nummer en redaktör som ansvarar för utgivandet. Under långa tider, fram till år 2005 var det John Hackman som innehade redaktörskapet. Men uppgiften utfördes också av etnologerna Monica Nerdrum, Anna-Liisa Kuczynski eller av alla tre tillsammans. Nytt år 1993 är också instiftandet av ett redaktionsråd som ett sätt att professionalisera tidskriften och formalisera arbetet med den. Redaktionsrådet bestod av medlemmarna i Institutet för folklivsforsknings ledningsgrupp av vilka de flesta var etnologer.

Tanken om att använda sig av en granskningsprocess med utomstående granskare, *peer review*, hade i detta skede ännu inte slagit rot. I tidskriften framgår även att Svenska litteratursällskapet i Finland gett ekonomiskt bidrag till utgivandet av den. Nytt år 1992 är också en ny och fräsch layout. Pärmens färg skiftar från år till år, nu med ett stort stiliserat B på.

Författarna till artiklarna i *Budkavlen* består dels av etablerade folklorister, till exempel Ann-Mari Häggman (Bk 1992), Anne Bergman (Bk 1993) och Carola Ekrem (Bk 1994, Bk 1997) och av etablerade etnologer såsom Wolter Ehn (Bk 1992), Nils Storå (Bk 1997, Bk 1997) och Kurt Genrup (Bk 1997). En annan stor grupp av författare är nyblivna magistrar som komprimerat sina avhandlingar pro gradu till artiklar, exempelvis Marina Airo (Bk 1992) och Gunilla Sand (Bk 1993). Ett nytt drag är också att licentiander och doktorander i ämnena etnologi och folkloristik bidrar med artiklar. Även författare från närliggande ämnen deltar med uppsatser. Här behandlas till exempel ortnamn (Peter Slotte, Bk 1992) och kyrkohistoria (Ingvar Dahlbacka, Bk 1995, Solveig Widén, Bk 1996). Likaså figurerar finska etnologer som författare, bland annat Teppo Korhonen och Jukka Saarinen (Bk 1996). Vissa nordiska skribenter har lämnat bidrag såsom Kerstin Louise Johansson (Bk 1993) och Agneta Lilja (Bk 1996). Hur valet av författare till de olika numren gick till framgår inte i själva tidskrifterna (Se Sonja Hagelstams text i denna volym).

Både etnologiska och folkloristiska artiklar förekommer med en viss slagsida mot etnologi. Tematiskt ligger fokus under denna period på kulturella och samhälleliga aspekter i samtiden. Ett exempel på detta är Åsa Juslins artikel ”Up with people – en etnografisk studie” (Bk 1994). Den är också ett exempel på en artikel som vid första anblicken inte direkt kan klassificeras som antingen etnologi eller folkloristisk. Det råkar vara en sammanfattning av en magisteravhandling i etnologi men kunde lika väl vara det i folkloristik på basis av artikelns titel. Intresset för samtida fenomen och etnografiskt fältarbete gör skiljelinjen mellan ämnena mera diffus

än den var tidigare. Här finns spår av den nya etnologin som jag omtalar ovan.

Recensionernas eller anmälningarnas antal ökar under 1990-talet. I början av decenniet är de fyra till fem per nummer och i slutet av perioden sju till nio. Från 1998 och fram till år 2011 fungerade jag som redaktör för anmälningsavdelningen. Att denna syssla separerades från redaktörens uppgifter innebar att redaktören kunde fokusera på arbetet med artiklarna och helheten. Under 00-talet ökar mängden recensioner då många aktiva etnologer och folklorister vid ämnena vid Åbo Akademi och personalen vid Folkkultursarkivet (numera SLS Arkiv) deltog med recensioner.

Från 1999 var Anna-Maria Åström innehavare av professuren i nordisk etnologi. Åström intresserade sig för stads-, hem-, släkt- och brukskultur, kulturell konfrontation och självbild, finlandssvensk marginalitet och självhävdelse i kulturanalytiskt perspektiv (*Uppslagsverket Finland: Åström*). Hennes bidrag till *Budkavlen* syns från och med det nummer som gavs ut år 2000. I själva tidskriften framgår inte ännu att hon var vare sig huvudredaktör eller ansvarig utgivare, men detta kan vara ett misstag i layouten; den som gjort försättsbladet har helt enkelt glömt bort att nämna det. Åström hade en idé om att införa temanummer (jfr Åströms text i denna volym). I sitt förord i *Budkavlen 2000* skriver hon att fyra av totalt sju artiklar handlar om ämnen som ligger kvinnor nära. Detta förord presenteras också på engelska. Två av dessa sju artiklar är skrivna av folklorister. *Budkavlen 2001* presenteras som ett ”mansnummer”. Även här är skiljelinjen mellan etnologi och folkloristik inte helt uppenbar. Till exempel Ann-Helen Sund skriver om Formel 1-tävlingar som fenomen och Sven-Erik Klinkmann om Elvis och *coolness* i *Budkavlen 2001*, men att Sund är etnolog och Klinkmann är folklorist framgår inte av innehållsförteckningen. Dessa exempel visar också att populärkulturella fenomen börjar ingå i *Budkavlen*. Under 00-talets början ökar antalet artiklar i tidskriften och består av sju till nio per nummer. Skribenterna är främst nyblivna magistrar i etnologi men också magistrar i folkloristik samt doktorander vid Åbo Akademi, det vill säga skribenterna härstam-

made från ämnenas närmaste krets. Bruket att samla artiklar kring ett specifikt tema blir mer och mer avancerat.

I *Budkavlen* 2003 smyger sig en nyhet in. I slutet på innehållsförteckningen aviseras en ”vägledning till författarna”. I denna vägledning kan man läsa om hur man skulle göra för att sända in ett manuskript och att manuskripten värderas. Mycket lågmält men ändå betydelsefullt var steget ut till en kollegial granskning av artiklarna. Refereeprocéduren användes fullt ut från och med volymen år 2006. Målet var en kvalitetsförhöjning. Anvisningarna till författarna i *Budkavlen* 2003 gällde även formalia, det vill säga hur redaktionen önskade att hänvisningarna och litteraturförteckningen skulle utformas. Både den kollegiala granskningen och försöket att få skribenten att författa sin text utgående från vissa formella kriterier ser jag som led i formaliseringen av tidskriften. Man kunde även kalla det för professionalisering av tidskriften, en utveckling som skedde också för andra vetenskapliga tidskrifter ungefär vid samma tid. Men man måste också komma ihåg att alla tiders vetenskapare har ur sitt perspektiv och i den tidsanda de verkat i varit professionella.

Från och med nummer 2007 anges Anna-Maria Åström som ansvarig utgivare. John Hackman utförde det praktiska redigeringsarbetet fram till sin pensionering år 2005. Numret 2005 tillägnas honom. Efter det här varierar redaktörerna för de olika numren, men ofta samarbetade Lotta Wessberg och Sanna Lillbroända-Annala, båda etnologer. År 2005 utgavs ett specialnummer på engelska där vissa för ämnena representativa artiklar ingick. *Budkavlen* får alltmer fokus på temanummer. Den ansvariga utgivarens förord blir allt längre. Artiklarna är skrivna på svenska men till exempel i *Budkavlen* 2009 aviseras att de även kan författas på andra nordiska språk. Däremot önskade *Budkavlen* inte artiklar på engelska utan ville behålla en nationell och nordisk prägel.

Under 2010-talet varierade *Budkavlens* teman och ibland fanns inget specifikt tema (Bk 2010) medan temat andra gånger var mer genomgående. Fortfarande är andelen sammanfattningar av avhandlingar pro gradu ganska stor. En annan grupp av skribenter är

nordiska etnologer och folklorister. Mot slutet av 2010-talet börjar redaktionen utlysa regelrätta *call for abstracts* genom att i det föregående numret och på tidskriftens hemsida ange temat för följande nummer. I uppmaningen gavs också en tidtabell för arbetet. Antalet artiklar varierar under denna tid med fyra till sju per nummer. Andelen artiklar med etnologiskt eller folkloristiskt innehåll är ganska jämn. En ytlig och utomstående blick på innehållsförteckningen avslöjar inte alltid om det är fråga om etnologi eller folkloristik. En liten detalj bör ännu nämnas – Institutet för folklivsforskning upphörde sin verksamhet 2010. Efter det var utgivare för *Budkavlen* ämnena etnologi och folkloristik vid Åbo Akademi. Föreningen Brage nämns endast som grundare av tidskriften.

I denna fas, under Anna-Maria Åströms ledning, sker mycket med utgivningen av *Budkavlen*. Det redaktionella arbetet stramas upp och fördelas på flera personer. Skriftliga anvisningar ges till författarna för att de ska använda samma system för hänvisningar och ett enhetligt sätt att sammanställa litteraturförteckningen. Det tematiska tänket blir allt tydligare. Och inte minst – *Budkavlen* blir en referee-tidskrift och upptas i den nationella databasen Publikationsforum. Artiklarna är för det mesta skrivna ur ett samtidsperspektiv med allt mindre skillnad mellan ämnet etnologi och folkloristik.

Internationaliseringsfasen 2018 – Steget ut till det digitala

Från år 2018 blev undertecknad *Budkavlens* ansvariga utgivare. Det första numret sammanställdes med utgångspunkt i ett internt *call for abstracts* och 12 av ämnenas forskare, både etnologer och folklorister medverkade i specialnumret *Under ytan – kulturanalyser av det bortglömda, dolda och triviala* som samtidigt var *Budkavlen* årsgång 2018. Tanken var att lyfta fram kulturanalysen som en gemensam nämnare för ämnena etnologi och folkloristik. Fredrik Nilsson och undertecknad fungerade som redaktörer för tidskriften som också detta år fick en ny layout.

Följande nummer, *Budkavlen* 2019, kom att bli det sista nummer som publicerades i tryckt form. I samband med detta nummer har steget ut till det digitala tagits. Detta innebar att tidskriften fanns tillgänglig på nätet för var och en att läsa. Vad innebar då digitaliseringen för innehållet i tidskriften? Temat 2019 var kulturvetenskapliga perspektiv på kropp med Blanka Henriksson och Jakob Löfgren som redaktörer. *Call for abstracts* hade gått ut och fyra av fem artiklar skrevs av nordiska kollegor. Att majoriteten författare inte är kopplade till Åbo Akademi anser jag är anmärkningsvärt och kan vara en följd av digitaliseringen av *Budkavlen*. Samtidigt är det för tidigt att säga om det är en trend eller endast en tillfällighet. Numret består förutom av de kollegialt granskade artiklarna även av två introduktioner till doktorsdisputationer (*lectio praecursoria*), ett antal recensioner samt en inledning skriven av redaktörerna.

Budkavlen 2020 var det första numret som publicerades enbart digitalt på plattformen Journal.fi som upprätthålls av Vetenskapliga samfundens delegation. Redaktörerna Sanna Lillbroända-Annala och Sonja Hagelstam sammanställde numret kring temat relationen människa och djur. Att använda sig av ett öppet call for abstracts-förfarande gjorde att många, också nordiska forskare önskade publicera sig i *Budkavlen*. Fyra av sex artiklar är skrivna av författare utan koppling till Åbo Akademi. Att kunna välja artiklar som ingår i tidskriften ur en större mängd kan betraktas som ett sätt att säkerställa ett vetenskapligt nyhetsvärde och en vetenskaplig kvalitet. Dessutom innebär förfarandet att det på intet sätt är svårt att hitta skribenter till tidskriften. Tidskriften har etablerat sig som en öppet tillgänglig tidskrift för forskare som önskar publicera sig på svenska eller nordiska språk. På så sätt kan man säga att *Budkavlen* blivit mer internationell (om än nordisk) än tidigare. Men här måste man komma ihåg att tidskriften även tidigare velat nå ut till en bred läsekrets, till exempel under 1950-talet då Otto Andersson publicerade artiklar på engelska. Temana kropp och relationen mellan människa och djur är aktuella forskningsområden. Att skilja mellan vilka författare som är etnologer och vilka som är folklorister ter sig i detta skede inte ens motiverat. Det innebär i förlängningen att ämnena har närmat sig varandra med ett ge-

mensamt fokus på kulturanalytiska perspektiv. På så sätt relaterar *Budkavlen* också till undervisningssituationen då kandidatexamen numera har fokus just på Kulturanalys.

Sammanfattning

I denna artikel diskuterar jag tidens inverkan på tidskriften *Budkavlen* – främst med utgångspunkt i innehållsförteckningarna. Jag har använt mig av ett så kallat helikopterperspektiv och försökt se på förändring och kontinuitet både uppifrån och utifrån. Med inspiration av Orvar Löfgren (1988), har jag kunnat urskilja olika faser med avseende på tidskriftens syfte, innehåll och organisation. Den första fasen kallar jag för pionjärfasen (1922–1939) då arbetet med *Budkavlen* var nytt, spännande med fokus på ett nationellt uppdrag. Wikman, som första redaktör, satte sin prägel på tidskriften. Tanken var att den skulle fungera som en förbindelselänk mellan forskare, arkiv, Föreningen Brage och allmogesamhället i form av texttypen meddelanden och fältforskningar. Nikander gör *Budkavlen* mer till ett vetenskapligt språkrör men rollen som förmedlare kvarstår. Författarna till texterna är både inhemska och nordiska och texttyperna är många: uppsatser, meddelanden och materialinsamlingar. I början av fasen ligger tyngdpunkten på folkloristiska texter medan det i slutet ligger på det etnologiska. Redaktörernas respektive avtryck syns således tydligt på innehållet. I slutet av fasen avtar antalet texter.

Budkavlen går nu in i konsolideringsfasen (1940–1959) under Sven Anderssons ledning. Fortfarande är det allmogesamhället som är i fokus men det är inte längre fråga om ett nationellt projekt. Karaktären av en budkavle mellan allmogebefolkningen och vetenskapsmän och arkiv återfinns inte längre tydligt. Under denna tid vetenskapliggjordes tidskriften och den fick redaktionell stadga. Texterna är nu färre och främst uppsatser samt recensioner – inte längre rapporter från fältet. Det finska och nordiska får plats och ett internationellt stråk syns i innehållet. I slutet av denna period märks en viss redaktionell matthet: antalet artiklar minskar och ett

flertal dubbelnummer förekommer. Folklivsforskningen/etnologin dominerar i utbudet av texter. Följande fas är retrospektionsfasen (1960–1970) fortfarande under Sven Anderssons ledning. Artiklarna kännetecknas av tillbakablickande och hyllande av tidigare kollegor. Fortfarande är det uppenbart vilka artiklar som är skrivna av folklorister respektive etnologer. Under denna tid finns en liten dominans av folkloristiska texter.

Efter en fas av tillbakablickande och en viss trötthet sker en omstart med en ny huvudredaktör i Nils Storå (1971–1991). En ny layout markerade också nystarten. Omstarten innebär inte ändå så stora skillnader i innehållet annat än att texterna kännetecknas av etnologi och specifikt maritim etnologi under denna tid. Nu talas inte längre om folklivs- respektive folkminnesforskning. De folkloristiska texterna är fåtaliga och samlade i vissa specifika nummer. Formaliserings- och tematiseringsfasen (1992–2017) inleds med John Hackman som redaktionssekreterare och då Anna-Maria Åström blev professor i etnologi tog hon över ansvaret. Artiklarna samlas kring specifika teman som introduceras i ett förord. Artiklarna får engelska sammanfattningar och år 2006 införs kollegial granskning av artiklarna. Skribenterna är både etnologer och folklorister och många gånger nyblivna magstrar. Den sista fasen, internationaliseringsfasen (2017–) kännetecknas av digitalisering och öppen tillgänglighet som leder till att majoriteten av skribenterna är verk-samma utanför Åbo Akademi. Snarare än ämnena etnologi och folkloristik träder kulturanalysen fram som centralt fokus.

Att två ämnen samsas om en tidskrift är inte helt vanligt. Detta samarbete har sett olika ut i olika tider, samtidigt som det funnits en dragkamp mellan ämnena och tyngdpunkten gällande vilka texter som publicerats har skiftat beroende på vem som varit huvudredaktör. Alla huvudredaktörer har satt sin prägel på tidskriften och ofta också markerat detta med tidstypisk layout. Kontinuiteten hittas i att etnologiska och folkloristiska (och på senare tid kulturanalytiska) texter med Åbo Akademi som bas har utgivits i 100 år. Samtidigt har *Budkavlen* på ett mycket tydligt sätt uppvisat den föränderlighet som ämnena genomgått under dessa år. Tidskriften

och ämnenas utveckling har således gått hand i hand. Just nu har både ämnet etnologi och ämnet folkloristik fått ta ett steg tillbaka då ämnet kulturanalys blivit en gemensam nämnare på estraden.

Men *Budkavlen* avspeglar också en allmän utveckling som skett gällande vetenskapliga journaler, emellertid med en viss fördröjning (jfr Fredriksson 2020). Förändringen gällande de texttyper som ingår har gått från bland annat uppsatser, fältrapporter och meddelanden till kollegialt granskade och öppet tillgängliga vetenskapliga artiklar. *Budkavlens* historia är också nära förknippad med ämnenas, arkivens och forskningens utveckling och den avspeglar olika samhälleliga och politiska ideal. Samtidigt kan den sägas vara ett litet kuggjul i Åbo Akademis drygt 100-åriga historia. En fråga som kunde utvecklas, i något sammanhang, är en läsning av *Budkavlens* i relation till den kritik om trevlighetsforskning som etnologi-ämnet (och varför också inte folkloristiken) fått ta del av (jfr Hallberg 2001:121).

Målgruppen, läsaren, har varierat under årens lopp. Inledningsvis var läsaren, förutom den bildade allmänheten, främst allmogebefolkningen som skulle få ta del av sin egen folkkultur. Relativt fort förändrades målgruppen från en bildad allmänhet till andra forskare inom vetenskapsområdena. På sätt och vis kan man säga att tidskriften stängt in sig inom universitetens väggar. *Budkavlen* är ingen populärvetenskaplig tidskrift, men har kanske uppfattats så under vissa tider (jfr Hagelstam i denna volym). Huruvida den borde vara populärvetenskaplig är heller ingenting som diskuteras idag. Dagens forskare är måna om att publicera sig i journaler som för dem är meriterande och som genererar medel till universitetet. Det här innebär också att de vetenskapliga tidskrifternas framtid, åtminstone på kort sikt ser bra ut. På 1950-talet publicerades artiklar på engelska i *Budkavlen*, vilket gav tidskriften en internationell prägel. Det här är inget som *Budkavlen* fortsatt med. Detta är ganska medvetet eftersom redaktionen önskar värna om de nationella språken i ett vetenskapligt sammanhang. Istället innebär den internationella prägel en nordisk kontext i sammanhanget.

Framtidsplanerna för tidskriften ser lovande ut. Tidskriften har under stora delar av dess existens erhållit ekonomiskt understöd från Svenska litteratursällskapet i Finland. Övergången till det digitala innebär att prenumeranterna och intäkter via dem har fallit bort. Samtidigt finns inga tryckningskostnader, men nog utgifter för utgifter för att få publicera sig på den digitala plattformen. Numren kommer med stor sannolikhet också i framtiden att vara tematiska där redaktörer för ett specifikt nummer ansvarar för arbetsprocessen. Ivern eller nödvändigheten hos forskare att publicera sig gör att tidskriften knappast har svårt att hitta bidrag till den. På så sätt kan man säga att tidskriften fortfarande fungerar som en budkavle och kommer att göra det också i framtiden – som en budbärare från forskare till forskare som läser och skriver på svenska och andra nordiska språk.

Källor och litteratur

- Andersson, Matts 2018. *Farbror Otto: över bygden skiner sol*. Helsingfors: Arap Group.
- Andersson, Otto 1928. En ny härd för svenskt folkdivs- och folkdiktsforskning. *Budkavlen* 1928, s.1–6.
- Brage 100 år. *Arv, förmedling, förvandling* 2006. Red. Bo Lönnqvist, Anne Bergman & Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Föreningen Brage.
- Brante, Thomas 2003. Konsolideringen av nya vetenskapliga fält. Exemplet forskning i socialt arbete. *Socialt arbete. En nationell genomlysning av ämnet*. FAS: Högskoleverkets. <http://www.fas.se/upload/dokument/publiktioner/pdf/socialtarbete.pdf>, s. 135–197.
- Budkavlen* (Bk) Årgång 1–99. (1922–2019).
- Danielsson, Margareta 1992. Register till *Budkavlen*. Årgång 1–71 (1922–1992). *Budkavlen* 1992, s. 62–110.
- Ekrem, Carola 2014. ”Belysandet af vår allmoges andliga lif”. Traditionsinsamlingen inom Svenska litteratursällskapet I: Carola Ekrem, Pamela Gustavsson, Petra Hakala & Mikael Korhonen. *Arkiv, minne, glömska. Arkiven vid Svenska litteratursällskapet i Finland 1885–2010*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, s. 22–198.

- Forslin, Alfhild 1981. Register till tidskriften *Hembygden* I–VIII (1910–1918). *Budkavlen* 1981, s. 28–85.
- Forslin, Alfhild 1955. Register till tidskriften *Budkavlen* årgång I–XXXIV (1922–1955). *Budkavlen* 1955, s. 101–128.
- Fredriksson, Malin 2020. *The transition towards open access publishing in humanities: A case study of researchers' publishing patterns, views on and experiences of OA publishing at a Finnish university*. Avhandling pro gradu i informationsvetenskap. Åbo: Åbo Akademi. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/178078/fredriksson_malin.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Gustavsson, Karin 2014. *Expeditioner i det förflutna. Etnologiska fältarbeten och försvinnande allmogekultur under 1900-talets början*. Stockholm: Nordiska museet.
- Hallberg, Margareta 2001. *Etnologisk koreografi. Att följa ett ämne i rörelse*. Nora: Nya Doxa.
- Herberts, Kjell 2018. Akademin och karriären. Studenterna i statistikens ljus. I: *Åbo Akademi och samhället. Perspektiv på växelverkan mellan samhällsförändring och universitet 1918–2018*. Red. Anders Ahlbäck & Henry Nygård. Åbo: Åbo Akademis förlag, s. 271–331.
- Isacson, Maths & Silvén, Eva 2006. Historia med framtidsvittring. I: Eva Silvén & Magnus Gudmundsson (red.) *Samtiden som kulturarv. Svenska museers samtidsdokumentation 1975–2000*. Stockholm: Nordiska museet, s. 154–173
- Larsson, Anna & Suolinna, Kirsti 2008. Mellan etnologi och modern sociologi. K.Rob.V. Wikman som medlare i Finland och Sverige. *Sociologisk forskning*. Vol. 45 nr 2 <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:866530/FULLTEXT01.pdf>
- Löfgren, Orvar 1988. Ett ämne väljer väg. I: Bringéus, Nils-Arvid (red.) *Folkklivsarkivet i Lund 1913–1988. En festskrift till 75-årsjubileet*. Lund: Skrifter från Folkklivsarkivet i Lund 26, s. 144–166.
- Nyqvist, Niklas 2007. *Från bondson till folkmusikikon: Otto Andersson och formandet av "finlandssvensk folkmusik"*. Åbo: Åbo Akademi.
- SAOB 1937. *Svenska akademiens ordbok*: Konsolidera. SAOB 1937, 14:2157 <https://www.saob.se>
- Skott, Fredrik 2008. *Folkets minnen. Traditionsinsamling i idé och praktik 1919–1964*. Göteborg: Göteborgs universitet.

- Storå, Nils 1990. *Fem etnologier. Etnologin i Finland ur ett finlandssvenskt perspektiv*. Åbo: Åbo Akademi.
- Sund, Ann-Helen 2012. Mera med mindre – föremål, material och praktiker i Marthaförbundets hushållsrådgivning. *Budkavlen* 2012, s. 45–55.
- Svensson, Birgitta 2002. Etnologin mellan kulturhistoria och samtidsanalys. *RIG - Kulturhistorisk tidskrift*, vol. 85, nr. 2.
- Uppslagsverket Finland* [online]. <https://uppslagsverket.fi/sv/start/>
- Wessberg, Lotta 2002. Register till *Budkavlen* årgång 72–81 (1993–2002). *Budkavlen* 2002, s. 110–131.
- Wikman, K.Rob.V. 1922. Till läsaren. *Budkavlen* 1922/1, s. 1–2.
- Wikman, K.Rob.V. 1914. Österbottens svenskar. I: *Svenskt i Finland. Ställning och strävanden*. Helsingfors: Söderström, s. 80–93.
- Wolf-Knuts, Ulrika 1997. Kuriren finns till för hela Svensk-Finland. I: Häger, Andreas (red.) *Populärkultur under press. Studier av finländska tidningstexter om populärkultur*. Vasa: Institutet för finlandssvensk samhällsforskning.
- Wolf-Knuts, Ulrika 1983. *Introduktion till folkloristiken*. Åbo: Åbo Akademi.

Noter

- 1 Denna text har inspirerats av diskussioner med prof. Fredrik Nilsson och doktorand Ann-Helen Sund. Tack till Ulrika Wolf-Knuts och Sonja Hagelstam för synpunkter på manuskriptet.
- 2 Eftersom läsningen av innehållsförteckningarna gjorts i nutid har jag valt att använda mig av presens i min framställning.
- 3 Det första registret utarbetat av Alfhild Forslin täcker åren 1922 till 1955 och är alfabetiskt uppställt med utgångspunkt i textförfattare (Forslin 1955). Registret särskiljer uppsatser, materialinsamlingar och fältforskningar samt recensioner och anmälningar. Det andra registret sammanställt av Margareta Danielsson behandlar åren 1922 till 1992 (Danielsson 1992). Registret är alfabetiskt och tar upp artiklar och recensioner, däremot inte materialinsamling och andra smärre bidrag. Det sista registret är sammanställt av Lotta Wessberg och täcker åren 1993–2002 (Wessberg 2002). Detta register delar in texterna i artiklar och recensioner. Artiklarna presenteras enligt vissa teman (t.ex. forskningshistoria, kulturmöten, årscykeln, stadskultur, mat och kostvanor). I registret framgår inte vad indelningen i temana baserar sig på.
- 4 Liknande studier om tidskrifter har gjorts om *Kuriren* (Wolf-Knuts 1997) och om Marta-förbundets tidskrift *Martha* (Sund 2012).
- 5 Föreningen Brage grundades 1906 på initiativ av Otto Andersson. Den hade som syfte att vårda och främja finlandssvensk folkkultur. Tanken var att föreningen skulle fokusera på insamling, forskning och konstnärliga scenuppträdanden för att på så sätt sprida kännedom om den folkliga kulturen, men också att väcka intresset för folkkulturen bland allmogen. Föreningen bestod av olika sektioner (körsång och folkdans). Sektionen för folklivsforskning startade 1922 tidskriften *Budkavlen*. Sektionen ger även sedan 1906 ut *Brages årsskrift* (*Uppslagsverket Finland*: Brage; Brage 100 år 2006).
- 6 Mellan åren 1947 och 1963 utkom 4 nummer men de publicerades en gång i året.
- 7 Otto Andersson meddelar att en stor mängd samlingar från Svenska litteratursällskapet deponerats vid Åbo Akademi för att på så sätt underlätta redigeringsarbetet med *Finlands svenska folkdiktning* (Andersson 1928: 1–6).
- 8 Institutet för folklivsforskning vid Åbo Akademi verkade mellan åren 1985 och 2010 och hade som främsta uppgift att publicera tidskriften *Budkavlen*. Institutet hade en ledningsgrupp som dels fungerade som *Budkavlens* redaktionsråd, dels planerade insamling och utgivning. Institutet lades ner i samband med att Åbo Akademi inte längre var ett statligt verk utan en så kallad offentlighetsjuridisk person år 2010. Inofficiellt fortsatte *Budkavlen* ännu några år att ges ut av Institutet för folklivsforskning.